

פרק ז

השארת הנפש

עוד זאת החי יתן אל לבו ענין השארת הנפש וקיומה אחר פטירתו אשר הוא מבורר מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים, מן הקבלה האמיתית ומן החוש, וכבר נוסד על זה ערוך ומסודר כל הספר נשמת חיים להגאון ר' מנשה בן ישראל ז"ל ולקמן אכתוב קצת מזה בעה"י, ואחרי שהתאמת אצל האדם השארת נפשו אחרי שיפטר מעוה"ז, הלא לא יוכל להעלות על הדעת כלל שתכליתו בעולמו הוא חיי עוה"ז שכל חייו אינו אלא שבעים שנה ואחרי פטירתו, נשמתו חי' וקיימת אלפי רבי רבבות שנים לאין קץ ומספר, חיים רוחניים, מה ערך שבעים שנה נגד עולמי עד ונצח נצחים, הלא יראה בבירור גמור כי תכליתו הוא חיי הנפש בעולם שכולו ארוך והעוה"ז אינו אלא דרך מעבר לזכות בו לחיי עד בעוה"ב.

והנה עיקרי השארת הנפש הוא מהדברים שנמסרו למרעה בסניג בתורה שבע"פ כי כל ענינים הרוחניים לא רצה הקב"ה לפרסמו בכתב אלא ניתנו בתור סוד בתורה שבע"פ לעם סגולתו כמו שלא פרסמה התוה"ק מהו ענין אורים ותומים רק כתיב ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים (בפרשת תצוה) אשר הי' משיב ברוה"ק (למלך ולב"ד ולמי שהצבור צריך לו כדתנן ספ"ז דיומא) על כל שאלה ע"י אותיות בולטות או מצטרפות ע"ש ביומא והי' קיים כל זמן בית ראשון כדמפורש בשופטים כ' ובשמואל א' כ"ג ששאלו באר"ת ומה שהשיבם והחכם הגדול הרב הבדרשי בתשובתו הארוכה הערוכה להרשב"א ז"ל (תשרי הרשב"א ז"ל סי' תי"ח) כתב אשר ע"י האו"ת נתפרסם בחוש אמיתות הנבואה בישראל ע"ש ד"ה אף כי. אבל מה הוא זה אורים ותומים לא ביארה התורה אלא נמסר ענינו בתושבע"פ למשה רבינו ע"ה, וכמו כן ענין שכר ועונש בעולם הבא עיקרו נמסר בתורה שבע"פ * וכמו כן ענין השארת הנפש עיקרו

* וכבר האריכו הראשונים ז"ל בטעמים אמיתיים על מה שלא הזכירה התורה בפירוש ענין שכר ועונש עוה"ב ומובא בשל"ה הקדוש בתחילתו במאמר בית אחרון ע"ש באורך, והשל"ה הק' עצמו מבאר ודבריו הק' ברורים לאמיתת של תורה, דבאמת כל עניני עוה"ב מבואר בתוה"ק, בהקדם שכל עניני עוה"ז הוא מעין משל ודוגמא לעולם העליון אלא שבעוה"ז הוא מגושם ומוגבל ובעוה"ב הוא באופן רוחני, וכמו שיש בעוה"ז מוון הגשמי כמו כן יש בעולם הנשמות ענין מוון הרוחני אשר אמנם אין לנו מושג ממהותו וענינו בהיותנו בעולם הגשמי אבל עכ"פ הוא ג"כ ענין מוון להחיותו וכשאמרה תורה בפרשת בחקותי ונתתי גשמיכם בעתם, הנה לענין העוה"ז מתפרש על גשמים הידועים לנו

טובך אשר צפנת ליראיך ובקהלת י"ב והרוח חשוב אל האלקים אשר נתנה
ובתהלים קי"ט גר אנכי בארץ ועוד כמה פסוקים המתבאר מהם השארת הנפש
הביאם בספר נשמת חיים מאמר א' ע"ש באורך.

ובקבלה ענין השארת הנפש ועולם הבא מפורסם מאוד וכל הש"ס ומדרשי
חז"ל מלאים מזה במקומות אין מספר וא"צ להאריך, והמשנה שבאה
לבאר עיקרי יסודי התורה שבע"פ לא ראתה צורך ללמדנו ענין עוה"ב, אלא
באה ללמדנו (ר"פ חלק) ש"כל ישראל" יש להם חלק לעולם הבא ואלו שאין
להם חלק וכו', ובאבות פ"ד מט"ז בא ר' יעקב ללמדנו תוקף חשיבות העוה"ב
שהעוה"ז דומה לפרוודור בפני עוה"ב התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין
כו' ויפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי עוה"ז, אבל עיקר מציאות
עוה"ב לא הי' צורך ללמדנו כלל מרוב פרסום אמיתתו, ומשקלקלו המינים ימ"ש
בזמן בית שני ואמרו אין עולם אלא אחד (כי בתחילת בית שני נתבטל יצרא
דע"ז כדאייתא ביזמא דף ס"ט והתחיל היצה"ר לבלבל בכפירה ומינות) התקינו
ב"ד לומר מן העולם ועד העולם כדאייתא בסוף ברכות.

פרק ח

מענין הנ"ל

והנה האדם מכיר ויודע שגופו מורכב מד' יסודות אש רוח מים ועפר (או כשמות
אשר קראו להם החימאים שעיקרם ד' יסודות אלו) אבל קשה לו למי
שלא חונך בתורה ובאמונה לצייר שהוא מורכב מעוד יסוד חמישי כח רוחני
שהוא הנפש. כי מלבד שהאדם ברוב גאותו אינו נוטה להאמין מה שלא השיגוהו
בא' מחושיו (ואילו לא הי' רואה דגים שחיים בימים ונהרות לא הי' מאמין
שאפשר מציאות חיים בלא נשימת אויר, מפני שהרי כך מושג לו, אלא שהחוש
מכריחו להאמין שאפשר מציאות ברואים שחיים במים, ושוב הדבר מהקבל
על דעתו) עוד זאת קשה לאדם לצייר בכלל מציאות רוחני שאינו נראה ולא
נרגש לאחד מחושיו כש"כ את האנכי שלו שרואה ומרגיש תמיד כל עצמותו
והאנכי שלו בגופו המוחש.

ואולם גם למציאות יסוד רוחני החוש מכריחו להאמין, הלא עינינו הרואות
אנשים מצליחים ובלתי מצליחים, יש אנשים שבכל אשר יפנו יצליחו כאות
נפשם, ויש אנשים כמותם ועדיפים מהם ביתרו הכשר ודעת שבכל אשר יפנו

נכשלים ונשברים ובקושי גדול ישאו עמל החיים כמש"כ כי לא לחכמים לחם וכי ולא יתכן לתלות כל זה במקרה. כי המקרים לא יתמידו בשום אופן תמיד על צד אחד [ולכן קיי"ל דבג' זימני הרי חזקה] קורין לזה מזל, מזל טוב, מזל רע, יהא מזל, בכל אופן אין זה תוצאות החמרים שגיפו בנוי מהם שהרי אין גוף זה שונה מזה בחמרי גופם, אבל הוא איזה כח רוחני אשר לא נדע מהותו וטיבו, וכן מענין עין הרע אשר מלבד שמבואר אמיתתו בדברי חז"ל (בי"מ דף ק"ז ע"ב ובכ"ד) עוד הוא מבורר מן החוש הרבה פעמים בלי שיעור ונדע ומפורסם בכל העולם אמיתתו ע"פ החוש, והוא איזה סגולה רוחנית הפועל על הנפש כי הגוף אינו מתפעל מאומה ממחשבת חבירו, וכן כמה סגולות כגון הא דס"פ במה אשה לבי שעמדה עצם בגרונו להניח על ראשו עצם מאותו המין ולומר חד נחית בלע בלע נחית חד חד, אשר מבואר במהרי"ל ז"ל שהוא בדוק ומנוסה שמועיל וידוע שהרבה עשו סגולה זו ותמיד הועילה, וכה"ג כמה ענינים סגוליים, והם כח רוחני בלתי נראה, ובאמת עצם השכל הנפלא מעיד על מציאות נפש רוחניי בהאדם ואני מקצר מטעמים המבוארים בהקדמה.

נה
פט
ישי
גאה
אלא
טאין
ה"ב
קלין
יאות
מ"ש
יצרא
נקינו

והאמת שלא בהאדם בלבד אלא בכל נברא נמצא כח רוחני שקראתו המקובלים ניצוץ הקדוש המקיימו וכמשאחז"ל על הפסוק ואתה מחי את כולם הובא בספר שבילי אמונה נתיב א' (ד"ז ע"ב בדפוס ורשא) חז"ל ודרשו חז"ל החיית אין כתיב כאן אלא מחי הוזה משמע, בכל שעה מחי את כולם עכ"ל ואכ"מ להאריך.

פרק ט

משמחו: של מצוה

מציאות נפש רוחני באדם הננו מכירים ורואים משמחה של מצוה כמשי"ת בעה"י, ידוע בחוש, כי השמחה באדם הוא לפי ערך רצונו ותשוקתו לאותו דבר, כי לדבר שמשתוקק ומתאוה מאוד, תגדל שמחתו בהשיגו, ולדבר שכמעט לא התאוה אליו ולא שאף לו, לא ישמח בהשגתו. וכן בהצלה מדבר רע, שבהנצלו מדבר שנרעש ונפחד מאוד ככה תגדל שמחתו, וכשינצל מדבר שכמעט ולא הי' איכפת לו, כמו כן כמעט ולא ישמח כלום בהצלחתו.
אבל בעשיית הטוב עינינו הרואות שבעשותו מצוה רבה לשם שמים, אע"פ שלא רדף אחרי' ולא השתוקק לה ובאה לו בהזדמנות, תגדל שמחתו ותערב

שמות
ו למי
רוחני
שיגוהו
מאמין
שהחוש
תקבל
ה ולא
נצמותו
הרואות
ו כאות
ר יפנו

לנפשו מעשה המצוה באופן עצום ורב, וכמו כן בהיותו עומד בנסיון גדול וכבש יצרו תאיר עליו שמחת הנפש וינעם לו הרבה יותר מכפי ערך שפחד מהחטא, ואדרבה כמעט שהי' כפשע בינו ובין החטא.

וזה תראה אפי' במי שלא חונך כלל על ברכי האמונה והתורה (אם עכ"פ לא הרשיע להשחית נפשו למאוד ברשעות וטומאה ר"ל) כשיזדמן לו במקרה מעשה הטוב (היינו כשעשה עכ"פ בתורת מעשה טוב ולא בשביל נגיעה עצמית) כגון שהציל לקוחים למות על לא חמס, או שהרנין לב נדכאים כגון שהשיא יתום ויתומה וכיו"ב תגדל שמחת נפשו וירגיש נעימות מופלגה, למרות שמעולם לא השתוקק למעשה כזו ואם יאמר האומר שהוא שמוח מעצם הפעולה הטובה שנעשית מפני שכך ערב לו, אין זה אמת, שהרי אילו נעשית אותה פעולה עצמה ע"י איש אחר לא הי' הדבר נוגע ללבבו כלל ולא ישמח כלום, וא"כ עיקר שמחתו הוא בזה שהוא זכה במצוה הזאת ותגדל שמחתו אע"פ שמעולם לא השתוקק לזה, והאמת הוא שזהו שמחת הנפש הרוחני המרגשת נועם אור המצוה ואע"פ דאיהו לא חזי מזלי' חזי ונפשו מתעלה באותה שעה (ואמנם הרשעים והפוקרים לא יבינו דברינו אלה אבל הישרים בלבותם וכש"כ מי שבא מעשה לידו והרגיש ד"ז יבינו הדברים היטב).

והנה אנו רואים תשוקת האדם להשאיר לעצמו שם ושארית בארץ לאחר שימות, וכ"כ בשמואל ב' י"ח ואבשלום לקח ויצב לו בחייו את מצבת אשר בעמק כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר את שמי וכו', ואין תשוקה זו מתאות הכבוד כי אין התשוקה שיזכירהו לשם ולתהלה רק שלא ימחה שמו וזכרו מעל פני האדמה, ומהו סיבת תשוקה מה יחן ומה יוסיף לו זכירת שמו, אות היא על נפשו שבעומק נימי נשמתו תרגיש שאינה בת חילוף ושעדיין תתקיים אחר מות גופה ואינה רוצה להמחות מעולם הלזה שכ"כ נקשרה נפשו בה וכמש"כ בס' נשמת חיים מאמר ג'.

פרק י

מענין מעשה אוב

ובחוש נתברר ענין מציאות השארת הנפש פעמים אין מספר, ממעשה האוב, והוא להעלות את המת ומבואר בשמואל כ"ח שבעלת אוב העלתה את שמואל אחר הסתלקותו ואמר לו מחר אחה עמי ע"ש כל הפרשה והי' ד"ז

ענין מפורסם לכל שהרי כששאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא ראי' על קדושת השבת השיבו המעלה את המת בזכורו יוכיח שעולה בכל יום ואינו עולה בשבת (סנהדרין דף ס"ה) ובפ' הנויקין מבואר דאונקלוס אסקי' לטיטוס בנגידא וכן עוד ע"ש, וגם בזמנינו (אשר רוב עניני הכשפים נשתכחו ונשתקעו) יסופר בספר שומר אמונים להרה"צ הק' ר"א רוטה ז"ל במאמר הגאולה פ"ד שסיפר לו בעל תשובה אחד בהיותו ביחידות ביער כיצד נעשה בע"ת, כי התחלת קלקולו הי' ע"י כפירה בהשארת הנפש והלך מדחי אל דחי עד שנתערב בגויים ונתגלגל למדינה רחוקה באמריקה ופ"א ראה שמעלים את המתים בלהטיהם, והגויים ההם לא הכירו רק לשונם הם והמתים דברו כ"א בלשונו שדיבר בחייו וע"ז נתעורר להאמין בהשארת הנפש ונתעורר לתשובה כו' ע"ש.

פרק יא

מענין התגלות הנפשות

וכן מענין התגלות הנפשות ובפרט נפשות צדיקים אחר פטירתם שהרי רבינו הקדוש בא בכל ליל ש"ק לביתו והי' מקדש עד שפסק ע"י מעשה המבואר שם בכתובות דף ק"ג ובב"מ דף פ"ד דר"א בר"ש הורה הוראות כ"ב שנים אחר הסתלקותו ע"ש, וכן מבואר שם בעובדא דר' חייא באורך, ובשבת דף קנ"ב במעשה דרב אחאי בר' יאשי' וכן בברכות דף י"ח במעשה דאבוב דשמואל וכן לוי שנהגלו אחר פטירתם ע"ש ועוד שם במעשה דזעירי ע"ש וכן בברכות דף י"ח במעשה דחסיד אחד עיין שם וכן במסכת מועד קטן דף כ"ה עב"ד רבנן שלמא ע"ש ובמוע"ק דף כ"ח דאיתחזי ר"נ לרבא לאחר הסתלקותו וכן רבא לרב שעורים ע"ש ובתענית כ"ג ע"ב בעובדא דר"מ ברי' דר' יונה דאינקיט כרעא דסווחא ע"ש כל המעשה ובמס' כלה פ"ב ברע"ק שראה נפש של נפטר שנידון בעונשים קשים ומרים ר"ל ע"ש.

ובשה"ג ערך הראב"ן עדות רבינו יהודא בן הרא"ש ז"ל שרבי יחיאל אבי הרא"ש ז"ל נתגלה שני פעמים אחר פטירתו ע"ש המעשה באורך ועי' עוד בשה"ג ערך הר"ש משנץ ז"ל בשם ר"ת ז"ל, ובספר חסידים סי' תשי"א בא' שראה בהקיץ נשמות הנפטרים ע"ש, וכן מבואר בכמה מקומות מפורטים בספר חסידים, ובספר שומר אמונים מאמר אהבת הבורא פי"ג מועתק מספר הגן בשם האו"ז בא' שאחר פטירתו בא בהקיץ על יד ביהכ"נס ע"ש, ובהקדמת עץ חיים מעיד הרח"ו ז"ל שראו בחוש פעמים הרבה התגלות נשמות צדיקים

וכבש
חטא.
פ לא
מקרה
צמית)
יתום
ם לא
נעשית
ה ע"י
שמחתו
שתוקק
ואע"פ
פוקרים
ה לידו
שימות.
ר בעמק
ג הכבוד
זעל פני
היא על
אחר מות
ש"כ בס'
שה האוב.
ועלתה את
והי' ד"ז

מדורות הראשונים אצל רבינו האר"י ז"ל (ע"ש הרבה דברים נפלאים ונוראים מאוד) ובעליות אלי' עדות הגאון ר"ש קצנלבוגן ז"ל שכ' „מאומת אצלי שכמה נפשות באו לו להגר"א ז"ל לבקש תיקון על נפשם". ושם כשהגר"א ז"ל ביקר על קבר אמו אמר שראה אותה שמחה מאוד ושם צד כ"ט עוד מעשיות מהתגלות הנשמות ע"ש ובספר חוט המשולש (תולדות החת"ס מנכדו הגאב"ד דברגסס ז"ל) שאביו הכהב סופר אמר לו שקיבל מהח"ס שכמה פעמים הי' לו התגלות הנשמות בהקיץ לבקש תיקון על נפשם העלובה, ושם מגאון אחד שאחר פטירתו נתגלה לו בהקיץ, ובסוף סדר הדורות העתק מהקדמת שו"ת אבן השהם מעשה נורא מתקיף אחד שהלשין על הרב וגרם לו מאסר ומרוב יסורים נלב"ע הזמינו אח"כ לדין בב"ד של מעלה בהקיץ ע"ש באורך, ובספר נשמת חיים מאמר ג' כמה מעשיות נוראות מהתגלות הנפטרים. הרוצה לעמוד עליהם יע"ש (ולא העתקתי רק מה שרשום בזכרוני מה שאינו מובא בספר נש"ח ועוד כמה מעשיות נוראות מספרים הקדושים בזכרוני, כגון המעשה המפורסם שהי' לפני המהרש"א ז"ל ד"ת של איש אחד עם נפטר ע"ד שקנה עון נורא מחבירו], ובפרט מגדולי מנהיגי החסידות מפורסם הרבה מעשה רב, ולתכלית המכוון לא כתבתי רק מה שאזכור לציין מקור נאמן ועדות ברורה, והנני מחוסר ספרים הנחוצים לחפש בהם).

פרק יב

מענין הגלגולים

ומעין זה ענין הרוחות מנשמות הנדחות ר"ל [היינו שהנפש המשוטטת בעולם התחוה נכנסת ומטמין עצמו באיזה גוף כו' וכנודע] ובספר נש"ח מ"ג פ"י העתיק מעשה נורא שהיה בצפת ברוח אחד וחתומים על עדותה הר"ש אלקבץ ז"ל בעל מנות הלוי ושאר גאוני צפת ע"ש באורך (וע"ש נש"ח מאמר ג' כמה מעשיות נוראות) ובס' ויקהל משה מעשה נורא הועתק בקצרה בשה"ג ערך ויקהל משה ע"ש ובס' צפנת פענח להגאון ר"א מגרידיץ תלמיד ר' עקיבא איגר ז"ל שני מעשיות נוראות מרוחות מגולגלים ואיך שהציל את הנפגעים בתפילתו. מועתק בס' שומר אמונים בסוף מאמר השגחה פרטית ע"ש באורך, ובזמנינו הי' מפורסם מלפני כשלושים שנה שהחפץ חיים ז"ל גירש גלגול ע"י עשרה ת"ח ואחד מהעשרה הי' הג"ר אלחנן וסרמן ז"ל הי"ד, ושמעתי שהי' מספר המעשה בכל פורים להלמידיו, וכעת י"ל מחדש ספר תוספת שבת וע"ש בהקדמת הרב המחבר ז"ל ד"ה תפארת גדולת כו' ממה שגילה רוח אחד].

ומענין זה אמונת הגלגול אע"פ שקצת מהראשונים ז"ל הרחיקוהו רובם
 אשרוהו וקיימוהו כמש"כ בתשובת מהר"ל בן חביב סי' ח' וכן אשרוהו
 הגר"א ז"ל מובא בספר אבן שלמה פ"ג אות ה' אשר בזה מתבאר ענין צדיק
 ורע לו רשע וטוב לו לפי שנגזר עליו מתחילת יצירתו מזל הראוי לפי מעשיו
 בגלגול הראשון ע"ש. ובשה"ג ערך מוהרי"א ממודינא ז"ל כ' שלא הי' מאמין
 בגלגול עד שראה ילד בן חצי שנה שהי' חולה כל הזמן עד שנעשה גוסס
 ובשעת גסיסהו קרא שמע ישראל וכו' עד שיצאה נשמתו באחד ומאז האמין
 בגלגול. ופה בארצה"ק נתפרסם בשנת תשט"ו בילד בן ד' שנים שהי' מגיד
 על פה בש"ס וראשונים ז"ל דברים שלא שמעתן אזנו בגלגול זה כלל.

פרק יג

לענין הנ"ל

ודע כי רבותינו הפוסקים ז"ל ושאר גדולי גאוני דור ודור וקדושי אחרים שידענו
 גודל צדקתם והומתם ואור קדושתם הרי כל מה שהעידו והגידו הם הם
 דברים מבוררים כאילו ראינוהו בעינינו וכש"כ וק"ו מה שמבואר בדברי חז"ל
 בגמרא ומדרשים אשר כל דבריהם ברוה"ק נאמרו ולהלן אי"ה בפכ"ט ל' יבואר
 קצת מגודל עוצם תוקף קדושת חז"ל וכל דבריהם כגחלי אש כדתנן באבות
 פ"ב משנה י'.

וכבר כתב הרמב"ן ז"ל בפ"י התורה סוף פ' בא כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת
 בכל דור לעיני כל רשע או פופר (שגם מצות אמונה ניתנה שתהא ע"י
 הבחירה) ולכן צונו השי"ת שנעשה תמיד זכרון ואות למה שראו עינינו ביציאת
 מצרים ובהיותנו במדבר ושנמסור הדבר לבנינו ולבני בנינו ע"ש באורך כי
 קצתתי מאוד. וה"ה כנדוננו מכיון שכוונת הברויאה בדרך כלל היתה להיות
 עולם כמנהגו נוהג בלא שום שינוי הטבע. עלינו להשיג ולשמור פרטי הנסים
 ושאר דברים הנפלאים המחזקים לבנינו לקדושת התורה והעבודה. שהיו בזמנים
 שעברו. למען חזק לבנינו ליראה את השי"ת ולהנצל מרדת שחת והבטיחונו חז"ל
 שהבא לטהר מסייעין אותו (יומא ל"ח) אכן לא נקרא בא לטהר אלא א"כ
 שוקד על התורה כפי יכלתו ושומר מצוותי כראוי ונשמר ממפסדי. (כגון קריאת
 ספרי רשעים או התחברות עמהם ח"ו) אבל כשיש בידו לעסוק בתורה ואינו
 עוסק או מזלזל ח"ו במצוות השי"ת או שאינו נשמר ממפסדי האמונה אין זה
 בגדר בא לטהר אלא בא לטמא ח"ו אשר אמרו עליו פותחין לז ח"ו והשי"ת
 ינחנו במעגלי צדק למען שמו ית'.

א"ים
 וכמה
 ביקר
 נגלות
 ז"ל)
 שמות
 נתגלה
 נורא
 הזמינו
 אמר ג'
 ו (ולא
 מעשיות
 מהרש"א
 מגדולי
 בתי רק
 הנחוצים

טת בעולם
 ח מ"ג פ"י
 ש"ש אלקבץ
 מר ג' כמה
 :שה"ג ערך
 :א איגר ז"ל
 לתו. מועהק
 הי' מפורסם
 חד מהעשרה
 ככל פורים
 : המחבר ז"ל

פרק יד

בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה כו'

כתוב בפרשת עקב (דברים י') את ה' אלקיך תירא וגומר הוא תהלתך והוא אלקיך אשר עשה אתך את הגדולות ואת הנוראות האלה אשר ראו עיניך בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלקיך ככוכבי השמים לרוב, כי בהתבונן ראשית התחלת עם ישראל נראה בחוש כי נתייחדנו בהשגחה מיוחדת מהשי"ת ונבחרנו לעם סגולתו, שהרי בשבעים נפש ירדו אבותינו למצרים ובמשך מאתים ועשר שנים פרצו ורבו והיו לעם שלם ערך שני מיליון נפש, מכיון דהגברים לבד ורק מכן עשרים שנה עד בן שישים היו שש מאות אלף, ובאופן משוער ודאי אותן שעד עשרים שנה ואשר למעלה מששים היו עוד ארבעים אחוז ס"ה כמיליון נפש הגברים, וכנגדן כמיליון הנשים * (שבדרך כלל נולדים זכרים ונקבות בערך אחד כדאיתא ביבמות קי"ט) והנה מאותן שבעים נפש היו יעקב ובניו שלא ילדו עוד בנים אחר ביאתם למצרים (שהרי כשמנה הכתוב בני השבטים ביציאת מצרים לא חשב אלא אותן שנמנו בשעת כניסתן למצרים) וכן באותן שבעים נפש הי' ג' נשים דינה סרח ויוכבד, נשאר נ"ד איש ומהן נולדו במשך רד"ו שנה כשני מיליון שהוא באופן ממוצע שכל אחד ואחד העמיד כארבעים אלף יוצאי חלציו ניניו ונכדיו במשך מאתים ועשר שנה אשר זה הרבה הרבה למעלה מדרך הטבע אפי' באיש אחד (שיעמיד ארבעים אלף בזמן כזה כש"כ שכאו"א מבני השבטים יעמיד ככה, ואילו נמשך תהליך כזה עוד רד"ו שנה היו צריכים להיות אז [בימי דבורה בערך] כארבעים מיליארד) ומזה נראה בחוש נפלאות השי"ת והשגחתו על עם בניי לקיים הבטחתו לאברהם אבינו ע"ה הרבה ארבה את זרעך.

פרק טו

מהאותות ומופתים שהי' ביציאת מצרים

והנה כל האותות והמופתים שעשה השי"ת במצרים ע"י מרע"ה היה בכדי לפרסם שהבורא ית' שליט בעולמו ומושל בכל כדכתיב (שמות ט') כי עתה שלחתי

* וזה מלבד רשעי ישראל שלא רצו לצאת ממצרים ומתו בג' ימי אפלה כמבואר במכילתא ר"פ בשלח ומלבד בני אפרים שיצאו לפני הקץ ונפלו כדאי בסנהדרין צ"ב ע"ב.

ידי ואך אותך בדבר ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ, ולכן היו מכות רבות ושונות אע"פ שבמכה אחת הי' אפשר להכניע את פרעה שתתמיד המכה ההיא עד בלי נשוא.

במכת דם ראו שהשי"ת שליט על המים וכן בקריעת ים סוף שמימי הים נצבו כמו נד והמים להם חומה מימינם ומשמאלם.

במכות צפרדעים ראו שהשי"ת שליט על בריות שבמים (כדכתיב ושרץ היאור צפרדעים).

במכת ערוב ראו שהשי"ת שליט על חיות הארץ.

במכת ארבה ראו שהשי"ת שליט על בריות המעופפים שכולם עושים רצונו ית"ש וגזירתו, נגזר שיבאו בהמוניהם להשחית במצרים, באו, ולגושן מקום מושב בני"י, לא העיז אף א' לבוא, את הגבול שמרו כולם, כן כן פקד בורא עולם ית"ש.

במכת ארבה מלבד שראו שהקב"ה שליט על הבריות המעופפות ראו ג"כ שהשי"ת שליט על הרוח, כי הארבה בא ברוח קדים עזה וכשהעתיר משה רבינו להסירה, נעתק והלך ע"י רוח ים חזק מאוד כמבואר בפרשה.

במכת דבר ראו שהשי"ת שליט על חיי הבעלי חיים, נגזר על מקנה מצרים שימותו, מתו, ומקנה בני"י לא מת אחד.

במכת בכורות ראו שהשי"ת שליט על חיי האדם, בכורות מצרים מתו כולם בשעה אחת כמו שהתרה מרע"ה בשם ה', ובכורי ישראל חיו.

במכת כנים ראו שהשי"ת שליט על האדמה והבריות המתהווים ממנה כי עפר הארץ נהפך והי' לכנים, ופגעו רק במצריים ולא בישראל.

במכת שחין ראו שבריות האדם ותהלוואהיו הכל בידי השי"ת, נגזר שילקו בשחין מצרים ולקו, ולבני"י לא פגע השחין כי הכל בגזרתו ית"ש.

במכות חושך ראו שהבורא ית' הוא המאיר לארץ בגזרתו ית"ש המאורות מאירים ובגזרתו ית"ש לא יאירו וימש חשך.

במכת ברד שהיו ג' דברים, מטר ברד ואש מתלקחת ותהלך אש ארצה ראו שהשי"ת הוא השולח עננים להמטיר על הארץ ובגזרתו נהפכים לברד, וראו שהאש והמים עשו שלום לקיים גזירתו יתברך כדפי' רש"י ז"ל.

בזה שהשאלו המצריים רכושם היקר כלי כסף וכלי זהב ושמלות רכוש גדול (כמבואר בפרשה) אחרי שספגו כ"כ מכות נוראות מחמת ישראל, ראו כי

הבורא ית' שליט על החן כמש"כ וה' נתן את חן העם בעיני מצרים, החן הלזה הכריחם להשאל למרות שהשכל שלהם לא הסכים לזה בשו"א.

ובפרשת בשלח וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וגומד ויסר את אופן מרכבותיו ראו שהבורא ית' שליט על האש ובגזירתו שורף כי האש

שרף בכל המרכבות את האופנים ושאר המרכבה לא נפגעה (וכן במכת ברד
„ואש מתלקחת בתוך הברד“).

בקריעת ים סוף שמר הים על גזירתו ית"ש להתהפך לחרבה עד שיעבור אחרון
שבישראל ולחזור לאיתנו לשטוף ולהטביע את המצרים באופן שלא
נשאר בהם עד אחד כמבואר בפרשה כי גזרתו ית"ש מתקיימת במלואה בלא
שום יוצא מן הכלל.

וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ראו שהשי"ת משלם מדה כנגד מדה,
פרעה גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו, והנה פרעה וחילו ומבחר
שלישיו טובעו בים סוף וכן אמר יתרו כי עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים
כי בדבר אשר זדו עליהם, וחרגומו ארי בפתגמא די חשיבו מצראי למידן ית
ישראל בה דנינון.

פרק טו

לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה

אחרי יציאת מצרים שמו לדרך פעמיהם. אומה שלמה הלכה במדבר בארץ לא
זרועה וגם צדה לא עשו להם (כדכתיב בפ' בא) והלכו לכבוש את ארץ
הכנעני, ואנו רואין בזה הנהגה אלקית למעלה מעלה מהשקפת שכל האנושי, בשעה
שארץ מצרים כבר היתה ככבושה לפנייהם כי פרעה וחילו רכבו ופרשיו ספו תמו,
היו יכולים עכשיו לכבוש ארץ מגוריהם כפרי בשל ולזושתעבד במשעבדיהם, וגם
ארץ מצרים היתה טובה מאוד כדכתיב (בראשית י"ב) כגן ה' כארץ מצרים.
והנה נטשו כל זה ללכת לכבוש ז' עממין קשין מאוד כדכתיב (דברים ט') גוים
גדולים ועצומים ממך, ערים גדולות ובצורות, עם גדול ורם, בני ענקים, אשר
אתה ידעת ואתה שמעת מי יתייצב לפני בני ענק, וכתוב (דברים ז') כי תאמר
בלבבך רבים הגויים האלה ממני איכה אוכל להורישם וגומר, ובכל זאת נטשו
חיי מנוחה ושלוה שהי' אפשר לסדר כעת בארץ מצרים בשלטון עצמי, והלכו
באשר הלכו, שום מושל ומנהיג לא הי' עושה כן, אמנם כתיב לא מחשבותי
מחשבותיכם והנהגה האלקית היתה למאוס במצרים ערות הארץ ולהנחיל את
ישראל ארץ ישראל מקום הקדושה והשראת שכינת עזו ית"ש כאשר נשבע
לאבותינו לתת לנו והיא היא הארץ הראויה לעם סגולתו (עי' מד"ר שמות פכ"ד
אות ב' שכשראו ישראל את מצרים מת על שפת הים היו באמת רוצים לחזור
למצרים והסיען מרע"ה ע"ש).

צונו

יסורי

אלקין

תוקף

אלא

כל ד

דיבון

מעין

אכן

והנו

לא

ו

מן ו

כמש

יהי

אלו

כמבו

ככנו

מן

איש

ענין

פתם

אר

ודא

כל